

2021 'א'N

יקיצות מכון כהן 8

פאנל אינטרנטי הסתברותי, היחידי במדינת ישראל

מכון כהן באוניברסיטת תל-אביב שמח לדווח על בנייתו של פאנל אינטרנטי מייצג, היחידי במדינת ישראל, המבוסס על מדגם הסתברותי. הפאנל האינטרנטי ההסתברותי יכול להחליף סקרים פנים-אל-פנים או סקרים טלפוניים, ויתרונו בכך שניתן לקבל נתונים באיכות גבוהה בזמן מהיר ובכל מצב. הפאנל האינטרנטי הוא כלי מצוין עבור חוקרים הרוצים להמשיך לבצע מחקרים, תוך שמירה על סטנדרטים מתודולוגיים גבוהים, גם בתקופת משבר הקורונה.

הפאנל האינטרנטי ההסתברותי שונה מפאנלים שקיימים כיום בישראל בכך שהוא נבנה מתוך **סקר טלפוני ייעודי לגיוס משתתפים בפאנל, המבוסס על דגימה רנדומלית של פרטים ממאגר מרשם האוכלוסין**. הליך זה עומד בהלימה לסטנדרטים הסתברותיים במחקרי אינטרנט בעולם (כמו ה- NORC ומחקרי מכון PEW בארה"ב) ומכאן יתרונותיו המתודולוגיים: ראשית, הדגימה ההסתברותית מאפשרת לחשב את ההסתברות של כל פרט להדגם לסקר הגיוס. בנוסף, מאפייני הפרטים ממאגר מרשם האוכלוסין, מאפשרים:

1. להשוות את מאפייני העונים בסקר הגיוס למאפייני ה"לא עונים";
  2. להשוות את מאפייני כלל המשתתפים בסקר הגיוס, מאפייני המסכימים להשתתף בפאנל האינטרנטי, ומאפייני המסרבים להשתתף בפאנל האינטרנטי, למאפייני האוכלוסייה.
- סקר הגיוס הטלפוני מתבצע במכון באופן שוטף, החל מחודש מאי 2020, כך שהפאנל גדל ומתרענן כל הזמן. בסקר, נשאלים המרואיינים שאלות בנושאים שונים כמו שימוש במחשב ובאינטרנט, עבודה ותעסוקה, תחושות ומצב רוח בעקבות משבר הקורונה וכן פרטים דמוגרפיים. שאלות אלו מאפשרות לבדוק את איכות המדגם, וכן לבנות מדגמים ייעודיים למחקרי האינטרנט בהתאם לצרכי המחקר. בתום הריאיון מוזמן המרואיין להצטרף לפאנל האינטרנטי. יותר מ- 60% מהמרואיינים בסקר הגיוס מסכימים להיות חלק מהפאנל האינטרנטי.

פתיחת נתוני מודולת 'דת 2018' בפרויקט ה- ISSP, לשימושם של חוקרים ותלמידי מחקר

קובץ הנתונים הבינלאומי של מודולת 'דת 2018' במסגרת פרויקט ה- ISSP, פתוח לשימושם של חוקרים ותלמידי מחקר. הנתונים מאפשרים השוואה לנקודות הזמן הקודמות של מודולה זו (1991, 1998, 2008). פרויקט ה- ISSP (International Social Survey Program) זוהי קבוצת עבודה המורכבת מנציגים של מוסדות מחקר ביותר מ- 40 מדינות המשתפות פעולה בביצוע סקרי דעת קהל שנתיים במטרה לשפר ולתרום למחקר השוואתי בין מדינות. במסגרת ה- ISSP נערכים סקרים בנושאים בעלי עניין לקהילות חוקרים ולמעורבים בקביעת מדיניות. לדוגמא: עמדות בנוגע לעבודה, משפחה ומגדר, זהות לאומית, הפרט והמדינה, אזרחות, איכות הסביבה ואי-שוויון חברתי. נושאים מסוימים נחקרו יותר מפעם אחת כך שהנתונים משמשים גם לבחינת שינויים בעמדות לאורך זמן. תוצאות הסקרים מאורגנים בקבצים עבור כל מדינה בנפרד וכן כקובץ בינלאומי הכולל נתונים מכל המדינות. עקרונות מנחים של הפרויקט: 1. ביצוע סקרי אוכלוסייה כבסיס למחקר השוואתי; 2. בחירת נושאים בעלי משמעות חברתית רחבה; 3. שיתוף כל המדינות בהכנת כל שאלון; 4. הבטחת איכות גבוהה ואחידות מתודולוגית; 5. הכללת מערך מקיף של משתני רקע בשאלונים. איסוף הנתונים מתבצע באמצעות ראיונות פנים-אל-פנים בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בכול מדינה.

הפן הישראלי - ישראל שותפה לפרויקט החל משנת 1989. איסוף הנתונים בישראל מתבצע באמצעות ראיונות פנים-אל-פנים בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל, במגזר היהודי ובמגזר הערבי (N=1,200) הראיונות מתבצעים בעברית, רוסית וערבית. הנתונים עומדים לרשותם של חוקרים ותלמידי מחקר המעוניינים לבצע מחקרים המבוססים על סקרים חברתיים בישראל, וכן למעוניינים במחקר השוואתי בינלאומי. מכון ב. י. כהן משמש כנציג הישראלי בפרויקט. את שאלוני הסקרים בעברית ערבית ורוסית, ניתן למצוא באתר של מכון ב. י. כהן. את קבצי הנתונים ומידע נוסף אודות הפרויקט ניתן למצוא באתר <https://www.issp.org>

נתונים ראשוניים עבור ישראל מתוך מודולת 'דת 2018':

איסוף הנתונים בישראל התבצע באמצעות ראיונות פנים-אל-פנים בקרב מדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת בישראל, במגזר היהודי ובמגזר הערבי (N=1,267). הראיונות התבצעו בשלוש שפות - בעברית, רוסית וערבית. במסגרת הסקר, המרואיינים נשאלו את השאלה הבאה: " אנשים הם בני דתות שונות

ובעלי השקפות דתיות שונות. האם מקובל עלייך שאדם מדת השונה משלך או בעל השקפה דתית השונה מאוד משלך יינשא לקרוב משפחה שלך?". הדעות לגבי שאלה זו היו חצויות: 34% מהמרוויינים ציינו כי זה בהחלט לא מקובל ו- 18% נוספים ציינו כי זה כנראה לא מקובל. מנגד, 27% ציינו כי זה כנראה כן מקובל ועוד 21% ציינו כי זה בהחלט מקובל שאדם מדת השונה משלהם או בעל השקפה דתית השונה מאוד, יינשא לקרוב משפחה שלהם.

בנוסף, נשאלו המרוויינים האם הרבנות ומוסדות הדת במדינה הם בעלי יותר מדי כוח או פחות מדי כוח. 60% מהמרוויינים חושבים שהרבנות ומוסדות הדת במדינה הם בעלי יותר מדי כוח; 31% חושבים שיש להם את המידה הנכונה של כוח; ורק 9% חושבים שהרבנות ומוסדות הדת במדינה הם בעלי פחות מדי כוח. בנוסף לכך, נשאלו המרוויינים לגבי מידת השוויון המגדרי בדת שלהם: 50% מהמרוויינים ציינו כי הדת שלהם מתייחסת לגברים ולנשים בצורה שווה; 46% ציינו כי הדת שלהם מתייחסת לגברים טוב יותר מאשר לנשים; ורק 4% ציינו כי הדת שלהם מתייחסת לנשים טוב יותר מאשר לגברים.

בצל משבר הקורונה, סיים מכון כהן את איסוף הנתונים של הסבב ה- 6 במחקר SHARE

הסקר לבריאות, הזדקנות ופרישה (SHARE) הינו חלק ממחקר האורך ההשוואתי הראשון בגודלו באירופה העוסק באוכלוסייה המזדקנת. הסקר הינו מסד נתונים מולטי-דיסציפלינרי ורב לאומי, הכולל נתוני מיקרו על בריאות, סטטוס סוציו-אקונומי ורשתות חברתיות ומשפחתיות של בני 50 שנה ויותר, החיים באירופה ובישראל. הגל השישי בישראל נערך במקביל לגל 8 באירופה והחל באוקטובר 2019, עד ההחלטה על הפסקת עבודת השדה בכל המדינות המשתתפות בפרויקט עקב התפרצות נגיף הקורונה באמצע מרץ 2020. עד הפסקת עבודת השדה נאספו כ- 50% מהראיונות המצופים לגל זה. בשל הכורח להפסקת העבודה פנים-אל-פנים הוסטו המאמצים לבניית שאלון טלפוני המתרכז בהשפעות התפרצות המגפה ושיועד לכל משיבי הפאנל.

השאלון הטלפוני התרכז בנושאי הקורונה וכלל איסוף מידע בריאות המשיבים וסביבתם הקרובה, התנהגותם ותחושותיהם במהלך הסגר והימים שבאו אחריו וההשפעות כלכליות, חברתיות ונפשיות של המגפה עליהם. במסגרת הסקר הטלפוני שארך כחודשיים (יוני-יולי 2020) רואיינו כ- 1,650 משיבים המהווים כ- 60% מהמדגם.

שלבי בניית הפאנל האינטרנטי ההסתברותי של מכון כהן אורך ענת, קארין בלנרו

הפאנל האינטרנטי ההסתברותי של מכון כהן מבוסס על מדגם הסתברותי, מתוך מאגר משרד הפנים ושכר, הינו הפאנל האינטרנטי ההסתברותי המייצג היחיד במדינת ישראל. גיוס המשתתפים לפאנל האינטרנטי מתבצע באמצעות סקר טלפוני ייעודי למטרה זו - 'סקר גיוס טלפוני'. סקר הגיוס הטלפוני מתבצע במכון כהן באופן שוטף, החל מחודש מאי 2020, כך שהפאנל גדל ומתרחב כל הזמן. פרסום זה מציג נתונים ראשוניים לגבי שלבי בניית הפאנל האינטרנטי מתוך מאגר משרד הפנים. נציין כי לאורך כל שלבי בניית הפאנל אין התערבות, מכול סוג שהוא, הקשורה באיזון התפלגות המאפיינים הדמוגרפיים המוצגים בהמשך.

שלבי בניית הפאנל האינטרנטי

תרשים 1 מציג את שלבי הדגימה ובניית הפאנל האינטרנטי ההסתברותי, הזהה לתהליך הדגימה בסקרים טלפוניים של מכון כהן: בניית מדגם פרטים הסתברותי ממאגר משרד הפנים; איתור מספרי טלפון לנדגמים; סקר גיוס טלפוני בקרב המאותרים במטרה לקבל את הסכמתם להשתתף בפאנל.

תרשים 1 – שלבי בניית הפאנל האינטרנטי ההסתברותי

שלב I – בניית מדגם הסתברותי ממאגר משרד הפנים, ואיתור מספרי טלפון לנדגמים

הדגימה במגזר היהודי הינה דגימה הסתברותית של פרטים והיא מתבצעת מתוך מאגר משרד הפנים¹. תהליך בניית המדגם כולל שני שלבים: א. בניית מדגם אקראי של פרטים מגיל 18 ומעלה, מתוך מאגר משרד הפנים; ב. טיוב - איתור מספרי טלפון ניידים וניידים לנדגמים. ל-73% מהפרטים אותרו מספרי טלפון, אישיים שלהם או של קרובי משפחה².

מאותרים בהשוואה ל'לא-מאותרים' - השאלה המתבקשת היא כמובן מיהם המאותרים בהשוואה לנדגמים להם לא אותר מספר טלפון. היתרון שבדגימה מתוך מאגר משרד הפנים הוא שיש בידינו נתונים על מגדר, גיל ואשכול חברתי-כלכלי, של כלל הפרטים במדגם - הן נדגמים להם אותרו טלפונים והן נדגמים עבורם לא אותרו מספרי טלפון. לוח 1 מציג את התפלגות המגדר, הגיל והאשכול החברתי-כלכלי, בקרב כלל הפרטים במדגם, בקרב ה'מאותרים' (נדגמים להם אותרו טלפונים) ובקרב ה'לא-מאותרים', על פי נתוני משרד הפנים, בהשוואה למאפייני האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל (שנתון סטטיסטי 2019, לוח 2.3 למ"ס).

לוח 1 - התפלגות מגדר, גיל ואשכול חברתי-כלכלי בקרב כלל הנדגמים, ה'מאותרים' וה'לא-מאותרים', בהשוואה למאפייני האוכלוסייה

טיוב	כלל מדגם משרד הפנים לסקר גיוס (n=14,912)	למ"ס		
			לא מאותרים (n=4,012)	מאותרים (n=10,900)
			מגדר	
48.9%	49.5%	48%	גברים	
51.1%	50.5%	52%	נשים	
			גיל	
22.5%	21.9%	23.1%	18-29	
17.9%	19.0%	19.5%	30-39	
16.1%	17.3%	17.4%	40-49	
13.2%	13.9%	13.7%	50-59	
13.0%	13.1%	13.2%	60-69	
17.3%	14.8%	13.1%	70+	
			אשכול חברתי-כלכלי	
29.4%	21.9%	--	1-3	
32.3%	32.0%		4-6	
32.3%	36.8%		7-8	
6%	9.3%		9-10	

¹ הדגימה במגזר הערבי הינה דגימה הסתברותית של משקי בית מתוך מאגר בתי האב בישראל, זאת עקב אחוזי הצלחה נמוכים בטיוב של פרטים מהמגזר הערבי - כ-10% בלבד. מאגר בתי האב כולל מספרי טלפון ניידים וניידים, של משקי הבית. נתונים עבור שלבי בניית הפאנל במגזר הערבי יוצגו בפרסום הבא.

² בעת ההתקשרות למאותרים מצאנו כי בפועל, אחוז האיתור נמוך מכך, עקב אחוז גבוה של טלפונים לא תקינים או טעויות בזיהוי הנדגם. כפתרון לכך הורחב תהליך הגיוס (ראה סיכום).

מלוח 1 ניתן לראות כי הן התפלגות המגדר והן התפלגות הגיל בקרב כלל הנדגמים לסקר הגיוס, דומה מאד להתפלגותם באוכלוסייה. כמו כן, התפלגות המגדר והגיל בקרב 'המאותרים' כמו גם בקרב ה'לא מאותרים', דומה מאד להתפלגותם באוכלוסייה. נציין כי בקרב ה'לא-מאותרים' קיים פער קטן בקבוצת הגיל המבוגרת ביותר: אחוז הלא מאותרים בני 70 ומעלה הוא 17.3% בהשוואה ל- 13.8% בקרב המאותרים, ובהשוואה ל- 13.1% באוכלוסייה. לגבי התפלגות האשכול החברתי-כלכלי ניתן לראות כי המאותרים דומים לכלל הנדגמים במדגם ההסתברותי. בקרב ה'לא מאותרים' נמצא אחוז גבוה יותר של האשכולות הנמוכים ביתר, על חשבון האשכולות הגבוהים.

שלב II – 'סקר גיוס טלפוני' בקרב ה'מאותרים', במטרה לקבל את הסכמתם להשתתף בפאנל האינטרנטי

'סקר הגיוס הטלפוני' התבצע בקרב כלל ה'מאותרים'. הראיונות התבצעו רק עם האדם שנדגם ולא עם אף אחד אחר במקומו. מראייני המכון עמלו על איתור הנדגם בהתקשרויות חוזרות, בימים שונים ושעות שונות, במטרה למצות את המדגם. שיעור היענות בסקר הטלפוני עמד על 45%³ (מתוך המאותרים עימם נוצר קשר אישי, או עם אדם מטעמם, או שלא הייתה תשובה).

מרואיינים בהשוואה ל'לא-מרואיינים' - למרות שיעור היענות הגבוה בסקר הגיוס, השאלה הנשאלת היא כמובן, מיהם העונים לסקר הגיוס בהשוואה לנדגמים שלא רואיינו, ובהשוואה לכלל האוכלוסייה. לוח 2 מציג את התפלגות המגדר, הגיל והאשכול החברתי-כלכלי, בקרב המרואיינים ובקרב ה'לא-מרואיינים', בהשוואה למאפייני האוכלוסייה (שנתון סטטיסטי 2019, לוח 2.3 למ"ס). מלוח 2 ניתן לראות כי הן התפלגות המגדר והן התפלגות הגיל, בקרב משתתפי סקר הגיוס, ובקרב ה'לא-משתתפים', דומה מאד להתפלגותם באוכלוסייה. לגבי התפלגות האשכול החברתי-כלכלי ניתן לראות כי המרואיינים נוטים להיות מאשכולות גבוהים יותר בהשוואה ל'לא-מרואיינים'.

³ שיעור היענות זה הינו גבוה בסקרים טלפונים: מחקרים אמפיריים מלמדים כי איסוף טלפוני סטנדרטי בקרב כלל הציבור הישראלי - התקשרות במשך 5 ימים, בשעות וימים שונים, עד 4 חזרות לכל משק בית ופניית שכנוע אחת למסרבים - מביא לשיעורי היענות של כ-20-25%.

לוח 2 - התפלגות מגדר, גיל ואשכול חברתי-כלכלי בקרב מרואייני סקר הגיוס ובקרב ה'לא-מרואיינים', בהשוואה למאפייני האוכלוסייה

סקר גיוס		למ"ס	
לא רואיינו (n=7,263)	רואיינו (n=3,637)		
			מגדר
50.2%	49.4%	48%	גברים
49.8%	50.6%	52%	נשים
			גיל
22.2%	20.1%	23.1%	18-29
20.1%	17.8%	19.5%	30-39
17.9%	17.0%	17.4%	40-49
14.1%	14.5%	13.7%	50-59
12.8%	14.8%	13.2%	60-69
12.9%	15.8%	13.1%	70+
			אשכול חברתי-כלכלי
21.2%	14.5%	--	1-3
33.5%	27.8%		4-6
35.8%	44.8%		7-8
9.5%	12.9%		9-10

שלב III – מרואייני סקר הגיוס הטלפוני מוזמנים להשתתף בפאנל האינטרנטי

בסקר הגיוס נשאלים המרואיינים שאלות בנושאים שונים כמו שימוש במחשב ובאינטרנט, עבודה ותעסוקה, תחושות ומצב רוח בעקבות משבר הקורונה וכן פרטים דמוגרפיים. בתום הריאיון מוזמן המרואיין להשתתף בפאנל האינטרנטי מספר פעמים בשנה תמורת תגמול כספי עבור כל שאלון. כ- 60% מהמרואיינים מסכימים להשתתף בפאנל האינטרנטי.

'מסכימים' להשתתף בפאנל האינטרנטי בהשוואה ל'לא-מסכימים'

מאפיינים דמוגרפיים - לוח 3 מציג התפלגות של מאפיינים דמוגרפיים (מגדר, גיל, השכלה, ורמת דתיות), בקרב משתתפי סקר הגיוס ה'מסכימים' להשתתף בפאנל, וה'לא-מסכימים', בהשוואה למאפייני האוכלוסייה. מלוח 3 ניתן לראות כי בקרב ה'מסכימים להשתתף בפאנל האינטרנט, הן התפלגות המגדר והן התפלגות הגיל, דומה מאד להתפלגותם באוכלוסייה. בקרב ה'לא-מסכימים' להשתתף בפאנל האינטרנטי, התפלגות המגדר דומה להתפלגות באוכלוסייה, והתפלגות הגיל מציגה דמיון בקבוצות גילאי הביניים. ייצוג חסר קיים לקבוצות הצעירות ביותר, וייצוג ייתר קיים לקבוצות המבוגרות ביותר, במיוחד גילאי 70 ומעלה.

השוואת התפלגות ההשכלה בקרב כלל משתתפי סקר הגיוס, למאפייני ההשכלה באוכלוסייה, מלמדת על אחוז גבוה יותר של בעלי השכלה אקדמית ואחוז נמוך יותר של בעלי השכלה נמוכה, אחד על חשבון השני. הבדלים אלו מקבלים ביטוי גדול יותר בקרב ה'מסכימים' להשתתף בפאנל.

אחוז החרדים בקרב כלל משתתפי סקר הגיוס נמוך במעט בהשוואה לכלל האוכלוסייה היהודית הבוגרת, ובהמשך לכך, אחוז נמוך יותר של חרדים גם בקרב ה'מסכימים' להשתתף בפאנל האינטרנטי.

לוח 3 - התפלגות מאפיינים דמוגרפיים בקרב כלל משתתפי סקר הגיוס, ובקרב מסכימים ו'לא מסכימים', בהשוואה למאפייני האוכלוסייה היהודית הבוגרת בישראל

סקר גיוס			למ"ס	
לא מסכימים להשתתף בפאנל (n=1,436)	מסכימים להשתתף בפאנל (n=2,201)	כלל המשתתפים (n=3,637)		
מגדר				
49.7%	49.2%	49.4%	48%	גברים
50.3%	50.8%	50.6%	52%	נשים
גיל				
13.0%	24.8%	20.1%	23.1%	18-29
14.1%	20.2%	17.8%	19.5%	30-39
15.3%	18.0%	17.0%	17.4%	40-49
13.4%	15.3%	14.5%	13.7%	50-59
17.9%	12.8%	14.8%	13.2%	60-69
26.3%	9.0%	15.8%	13.1%	70+
השכלה*				
21.6%	11.2%	15.3%	28.8%	עד תיכונית ללא בגרות
19.3%	22.8%	21.4%	20.2%	תיכונית עם בגרות
22.0%	20.8%	21.3%	15.5%	על תיכונית
37.0%	45.2%	42.0%	35.5%	אקדמית
רמת דתיות*				
10.9%	6.5%	8.2%	10.1%	דתי מאד, חרדי
10.2%	12.2%	11.4%	11.3%	דתי
12.5%	10.7%	11.4%	12.8%	מסורתי דתי
15.4%	15.1%	15.2%	22.1%	מסורתי לא כל כך דתי
51.0%	55.5%	53.8%	43.2%	חילוני
--	--	--	0.4%	לא ידוע

* מתוך: מחולל הלוחות של הסקר חברתי, למ"ס 2019

בנוסף למאפיינים אישיים, ערכנו השוואה בין ה'מסכימים' להשתתף בפאנל האינטרנטי לבין ה'לא-מסכימים', בשאלות בנושא האינטרנט, התעניינות בפוליטיקה, ידע כללי ואמון באנשים. להלן הממצאים:

שימוש והתמצאות באינטרנט - לוח 4 מציג את התפלגות תשובות ה'מסכימים' וה'לא-מסכימים' לגבי שאלות שימוש והתמצאות באינטרנט. באופן לא מפתיע, ובדומה לממצאים במחקר מכון PEW בארה"ב, מרואיינים בעלי טלפון חכם, מחשב נייד, ובעלי חיבור לאינטרנט, הביעו הסכמה להשתתף בפאנל האינטרנטי. ההבדלים הבולטים ביותר בהשוואה בין המסכימים ל'לא-מסכימים' נמצאו לגבי 'שימוש יומיומי באינטרנט' והתמצאות גבוהה באינטרנט: אחוז גבוה יותר מקרב המסכימים עושים שימוש יומיומי באינטרנט (94.4%) בהשוואה ל'לא-מסכימים' (75%) וכך גם לגבי 'התמצאות גבוהה באינטרנט' (71.6% בהשוואה ל- 46.8%).

לוח 4 - השוואה בין מסכימים ל'לא מסכימים' בשאלות בנושא אינטרנט

לא מסכימים (n=1,436)	מסכימים (n=2,201)	
86.9%	98.2%	בעלי חיבור לאינטרנט
85.1%	96.4%	בעלי טלפון סלולרי חכם
75.0%	94.4%	עושים שימוש יומיומי באינטרנט
65.5%	84.5%	בעלי מחשב נייד
46.8%	71.6%	התמצאות רבה ורבה מאוד באינטרנט
54.7%	68.9%	התעדכנות בחדשות לפחות פעם ביום
35.0%	50.2%	חיפוש מידע בנושא בריאות לפחות פעם בשבוע

התעניינות בפוליטיקה - לא נמצא הבדל בין שתי הקבוצות באחוז המצביעים בבחירות (כ-90%). הבדל זניח בין שתי הקבוצות נמצא בנטייה הפוליטית - ימין או שמאל (סולם בין 1 ל- 7): נמצא כי ה'לא מסכימים' מעט יותר ימניים (16.1% בהשוואה ל- 12.3%). כמו כן, מסכימים מתעניינים מעט יותר בפוליטיקה: 61% בהשוואה ל-55.3%.

ידע כללי - במסגרת סקר הגיוס נשאלו המרואיינים שתי שאלות ידע. לגבי השאלה 'מי עומד בראש בית המשפט העליון היום', אין הבדל באחוז העונים נכונה: 36.0% ענו נכון בקרב המסכימים לעומת 32.7% בקרב ה'לא מסכימים'. לגבי השאלה 'מהו אחוז החסימה', אחוז העונים נכונה גבוה יותר בקרב המסכימים לעומת ה'לא מסכימים' (37.3% בהשוואה ל-27.3%, בהתאמה).

אמון באנשים - לא מפתיע כי אחוז גבוה מקרב המסכימים, 54.9%, ציינו כי ניתן לבטוח באנשים, בהשוואה ל-46.2% בקרב ה'לא מסכימים', וזאת, בדומה לממצאים במחקר מכון PEW בארה"ב.

סיכום

היתרון המרכזי של דגימה הסתברותית הוא מידה גבוהה של ייצוגיות המדגם, או במילים אחרות, היכולת להכליל מהמדגם לכלל האוכלוסייה, תוך אמידת הטעות הסטטיסטית. לדגימה הסתברותית נדרשת מסגרת דגימה - רשימת כל יחידות האוכלוסייה - ממנה נלקח המדגם. בהתאם לכך, ניתן לומר כי תנאי מכריע בנייתו של פאנל אינטרנטי מייצג עבור האוכלוסייה בישראל, הינו בנייתו באמצעות דגימה הסתברותית מתוך מסגרת דגימה. הפאנל האינטרנטי ההסתברותי של מכון כהן אכן מבוסס על מדגם הסתברותי מתוך מסגרת דגימה - מאגר משרד הפנים. כמו כן, בהתבסס על הנתונים הראשוניים לגבי בדיקת מידת הייצוגיות בכול אחד משלבי הבנייה, ניתן לומר כי הפאנל האינטרנטי של מכון כהן הינו בעל תוקף חיצוני גבוה, ומאפשר אמידת הטעות הסטטיסטית לאורך שלבי תהליך בנייתו:

'מאותרים' לעומת 'לא-מאותרים' - התפלגות המגדר והגיל בקרב 'המאותרים' כמו גם בקרב ה'לא-מאותרים', דומה מאד להתפלגותם באוכלוסייה, למעט פער קטן בקבוצת הגיל המבוגרת ביותר: אחוז ה'לא-מאותרים' בני 70 ומעלה מעט יותר גבוה בהשוואה לחלקם בקרב ה'מאותרים' ובאוכלוסייה. לגבי התפלגות האשכול החברתי-כלכלי ניתן לראות כי ה'מאותרים' אכן דומים לכלל הנדגמים וכי בקרב ה'לא-מאותרים' נמצא אחוז גבוה יותר של האשכולות הנמוכים ביותר על חשבון האשכולות הגבוהים.

'מרוויינים' בהשוואה ל'לא-מרוויינים' - הן בקרב מרווייני סקר הגיוס, והן בקרב ה'לא-מרוויינים', התפלגות המגדר והגיל דומה מאד להתפלגותם באוכלוסייה. לגבי התפלגות האשכול החברתי-כלכלי ניתן לראות כי המרוויינים נוטים להיות מאשכולות גבוהים יותר בהשוואה ל'לא-מרוויינים'.

'מסכימים' בהשוואה ל'לא-מסכימים' - בקרב ה'מסכימים' להשתתף בפאנל, הן התפלגות המגדר והן התפלגות הגיל, דומה מאד להתפלגותם באוכלוסייה. בקרב ה'לא-מסכימים' התפלגות המגדר דומה להתפלגות באוכלוסייה, והתפלגות הגיל מציגה דמיון בקבוצות גילאי הביניים. ייצוג חסר קיים לקבוצות הצעירות ביותר, וייצוג ייתר קיים לקבוצות המבוגרות ביותר, ובמיוחד לגילאי 70 ומעלה. השוואת התפלגות ההשכלה, בקרב כלל משתתפי סקר הגיוס, למאפייני ההשכלה באוכלוסייה, מלמדת על אחוז גבוה

יותר של בעלי השכלה אקדמית ואחוז נמוך יותר של בעלי השכלה נמוכה, אחד על חשבון השני. הבדלים אלו מקבלים ביטוי גדול יותר בקרב ה'מסכימים' להשתתף בפאנל. אחוז החרדים בקרב משתתפי סקר הגיוס נמוך במעט בהשוואה לכלל האוכלוסייה היהודית הבוגרת, ובהמשך לכך, אחוז נמוך יותר של חרדים גם בקרב ה'מסכימים' להשתתף בפאנל האינטרנטי.

הרחבת תהליך הגיוס במטרה לשפר את ייצוגיות הפאנל – היכולת לאמוד את ההטיה הסטטיסטית לאורך תהליך בניית הפאנל, מחדדת את הצורך בהרחבת תהליך הגיוס. לאור האחוז הלא קטן של ה'לא מאושרים', וכן לאור הפערים שנתגלו במאפייני משתתפי הפאנל, ובעיקר, בקרב קבוצות הגיל המבוגרות, ובקרב האשכולות החברתיים-כלכליים הנמוכים ביותר, הוחלט להרחיב את תהליך הגיוס על-ידי הוספת 'גיוס דואר' בקרב שתי קבוצות: 'לא-מאושרים' (הנדגמים להם לא אותרו טלפוניים), וכן נדגמים שאותרו להם טלפוניים, אך לא נוצר עימם קשר. תהליך זה בעיצומו. מנתונים ראשוניים לגבי מסכימים להשתתף בפאנל, שגויסו באמצעות הדואר, עולה: 1. גיוס באמצעות הדואר מוסיף כ- 7% מסכימים להשתתף בפאנל, מעבר לגיוס בסקר הטלפוני. 2. בקרב המסכימים שגויסו באמצעות הדואר, ייצוג גבוה יותר של השכלה נמוכה (בפרופורציה דומה לפרופורציה באוכלוסייה) וכן של חרדים (בפרופורציה כפולה מהפרופורציה שלהם באוכלוסייה). ממצאים מפורטים יותר יוצגו בתום תהליך גיוס הדואר בפרסום הבא.

מקורות:

Greaves ., L 2017. An Investigation into the feasibility of an online national probability panel study in New Zealand

Kaczmirek, L., Philips, B., Penny, DW., Lavrakas PJ., & Neiger D., 2019. Building a probability-based online panel: Life in Australia. Methods Paper, Center for social research and methods, 2/2019.

Keeter . S & Mcgeeney k. 2015. Coverage Error in Internet Surveys - Who Web-Only Surveys Miss and How That Affects Results. Pew Research Center.

Keeter . S 2019. Growing and Improving Pew Research Center's American Trends Panel The panel was the main data source for most of the Center's reports on U.S. political and social attitudes and behavior in 2018. Pew Research Center.